

Komentář Tomáše Ščuky:
Nikdo se nás nezastane!
Koho máme volit?

strana 3

Veronika Kačová:
Válka na Ukrajině
zastínila problémy
českých Romů

strana 4

LOStheULTRAMAR
rozhýbe Brno, Reykjavík
i Prahu

strana 7

ANKETA

Proč ČR nechce
přijímat romské
ukrajinské
uprchlíky?

Tumen pes savore Roma čudalinen? Soske o fašisticka čechika gadže nakamen cudzen Romen, so avle andal o mariben, so hin akana pre Ukrajina? Me pes kaleske absolutnes načudalínav. Le parnen Ukrajincen kiden u keren perdal lende koda savoro nekfeder. Andre kada čeporo kempel te dikhel oda vibito gadžikaňi politika. Le Čechenge kempel te dopherďarel lengeri kvota, hoj pre lende vareko te kerel buťi u te šaj obchodinen. Oda jekh veca, aver veca hin, hoj o Čechi sar narodos phuron u hin adej pherdo duchodci, so pre lende kempel te kerel buťi u te ulikerel e čechiko ekonomika. Perdal o Ukrajinci kerena savoro, hoj pes adej te šunen feder sar andre lengeri phuv, khatar avle. No u soske nakamen le Romen, the nakamen te šegitinel lenge, mukhen

Pokračování na str. 2

Nenávist k romským uprchlíkům je varovná

foto: Deník/Jiří Sláma

V posledních letech jsme svědky nezvyklé doby způsobené děním u nás i ve světě. Po několika vlnách COVID pandemie sledujeme ve 21. století v přímém přenosu válečný konflikt na Ukraji-

ně. Ruská agrese trvá již tři měsíce a stála Ukrajinu mnoho civilních životů. Každým dnem umírají nevinní lidé. Často jsou mezi oběťmi ženy a děti. K dnešnímu dni uprchlo před válkou z Ukrajiny více než

6,5 milionu lidí. Solidarita zemí Evropské unie, kam běženci přicházejí, je obrovská. Podobně tomu bylo i během zmíněné pandemie, kdy si lidé dle svých možností vzájemně pomáhali.

V tomto ohledu Česko rozhodně nezaostává! Při pomoci Ukrajině sehrává česká vláda významnou roli. Ať už se bavíme o formě finanč-

Pokračování na str. 2

Dvě mladé režisérky o hře, která má budoucnost

Romský muzikál Apsa Jilestar (v překladu Slzy od srdce) vypráví o životě, lásce a vztahu k matce. Tvůrkyněmi muzikálu jsou sestry Matiový, Pavlína a Jitka, sesterská dvojice, která má za sebou již řadu úspěchů. V rozhovoru se dočtete o jejich práci na muzikálu.

Ahoj holky, jsem moc ráda, že jste si udělaly čas na společný rozhovor. Zeptám se vás, co vás namotivovalo k vytvoření muzikálu Apsa Jilestar?

Ahoj, Veroniko. Muzikál Apsa Jilestar je projektem Mezinárodní konzervatoře Praha a Kulturního vzdělávacího centra. Ke tvorbě muzikálu jsme byly osloveny s tím, že nám bylo zadáno téma tradiční romské svatby.

O čem přesně, nebo o kom, muzikál vypráví?

Příběh vypráví o mladé dívce, která se má vdávat. Zemřela jí maminka a je pro ni těžké realizovat svoji svatbu bez ní. Schovává se proto za sociální síť, a tím pádem vznikají rozpory s jejím nastávajícím.

Pokračování na str. 4

foto: Václav Kozel

ANKETA

Dokončení ze str. 1

len „na pospas osudu“, sar phenen o khandune vibita gadže? Le Romen hin aver cipa u hin len le Romenca bari skušenosca. Ipen džanen, hoj le Romen mušinena te likerel, bo o Roma avena pro socijalki the pro buťakere uřadi. Kamav čak te phenel, hoj kajsi džungali nanavistno politika thode o gadžikane politikara, bo nakamen le Romen u aňi amen, so adej uliřam, so keras buťi u čirla pes prispusobindam. Hojčak oda furt čino, choc te ulamas somnakune, ta amen nigda na lena u na udžanena. Nane oda amaro došařipen, aľe le gadžengero. Nadine amen jednaka moźnosti sar le gadžen, andro buťa amen nakamenas te lel u savoro pr'oda kerenas, hoj te avas lenge tel o pindre, mek the kole gadženge, so bezdomovci, melale, khandune. Kada lengero fařismus, rasismus the kaja xenofobija andre lende barol u zakoreňimen andre lende sar koda nekdžungaleder nasvařipen, so pes nadel te sasťarel avri. Amen sam o Roma rozčhide pro ezeros kote-rora, nasam vynalezava avkes sar o Vietnamci abo aver narody, hoj lenge le gadžen nakampel u keren peske peskeri komunita. Hin len peskere obchody u jekh avreske řigitinen. Vařoda sam amen o Roma kodej, kaj sam.

Proč ČR nechce ukrajinské Romy? Pro nás Romy by to nemělo být žádné překvapení. Etničtí Ukrajinci mají u nás veškeré zázemí, stát se o ně maximálně postaral. Není se čemu divit, to je česká politika. Češi potřebují doplnit kvóty levných pracovních sil, aby mohli obchodovat, to je jeden pohled. Druhý pohled – český národ se dožívá vysokého věku, je plno důchodců s vysokými důchody, někdo na ně musí pracovat, aby se udržela česká ekonomika. ČR udělá pro Ukrajince vše, aby se tady měli líp než doma. A proč nechtějí u nás romské ukrajinské uprchlíky, proč jim nechtějí pomoci a nechávají je na pospas osudu? Romové mají jinou kůži, Češi mají s nimi dlouhodobě zkušenosti. Oni vědí, že Romové nedostanou práci a stát je bude muset podporovat a sociálně zabezpečit. Chci tím říct, že tuto nenávistnou politiku vytvořili čeští politici proto, že v ČR ukrajinské Romy nechtějí. Oni nechtějí ani nás, co jsme se tady narodili a kteří jsme se už několikrát integrovali. Pro Čechy to je pořád málo, i kdybychom byli ze zlata, tak nás nikdy nebudou respektovat. My jsme se ničím neprovinili, pykáme za to, že máme černou kůži. Nemáme stejné možnosti jako bílí, práci nedostaneme, gádže dělají vše pro to, aby nás utlačovali, ponižují a nenávidí nás dokonce i čeští bezdomovci. Toto je jejich fařismus, rasismus, xenofobie, mají to v sobě zakořeněné tak jako rakovinu, která se už nedá vyléčit. My sami jsme se rozkastrovali a vytvořili tisíce skupinek. Nejsme vynálezaví tak jako třeba Vietnamci anebo jiné národy, které nepotřebují gádže a samy si vytváří systém existence ve své komunitě. Mají svoje obchody a navzájem si pomáhají. My Romové to neděláme, a proto jsme na tom tak, jak jsme.

Emil Miko
Český překlad Gejza Horváth

Romských uprchlíků na hlavním nádraží v Praze si všiml The Guardian

Situace romských uprchlíků z Ukrajiny na hlavním nádraží v Praze si všiml britský deník The Guardian. V reportáži, kde ji označil jako „hnisající krizi“, popisuje, jak na nádraží nocují stovky lidí v nehygienických podmínkách, a zabývá se postupem českých úřadů.

„Pražské hlavní nádraží navozuje v teplých jarních dnech a s návratem davů turistů, kteří zde v časech vrcholící pandemie covidu-19 chyběli, zdání normality... Jen o pár metrů dál se však stovky Romů ukrývají na jediném místě, které pro ně bylo dostupné poté, co se připojili k milionům Ukrajinců prchajících před ruskou invazí. Na rozdíl od ostatních Ukrajinců, kterým byla nabídnuta uprchlická víza, tyto rodiny zjistily, že nemají kam jít a nikdo je nechce,“ napsal list.

O situaci stovek uprchlíků deník hovoří jako o „hnisající krizi“, která se rozvinula v několika posledních týdnech. Připomíná, že v místě nocuje více lidí, než jaká je kapacita provizorního přístřeší. S odvoláním na slova humanitárních pracovníků, kteří na nádraží pomáhají, list píše, že jsou přetížení.

Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), která na hlavním nádraží zastrešuje pomoc neziskových organizací, chce své působení ke konci května ukončit spolu s dalšími dobrovolnickými skupinami. Podle listu doufají, že tak vyvinou tlak na českou vládu, aby uprchlíkům zajistila vhodnější ubytování. Geti Mubeenová z OPU řekla, že organizace byla založena, aby poskytovala informace, ale nyní řeší humanitární krizi.

„Mnoho (romských uprchlíků) čeká, až české úřady rozhodnou o jejich statusu a o tom, zda mají nárok na trvalé ubytování; jiní jsou v ještě bezútešnější situaci,“ napsal The Guardian.

„Snažili jsme se v registračním centru přihlásit o ochranu uprchlíků, ale nepřijali nás a nedali nám žádný dokument, který by vysvětlil proč,“ řekla listu Zanna, mladistvá matka tří dětí z Kyjeva, která podle svých slov přijela do Prahy s rodinou před čtyřmi dny.

„Přijeli jsme sem a hledali místo, kde bychom mohli zůstat, ale místo toho se válíme na zemi jako psi. Jsme vyčerpaní a už nemáme žádnou energii. Cítím se opravdu beznadějně,“ dodala.

Podle humanitárních pracovníků, se kterými list hovořil, je to příběh typický pro mnoho Romů, kteří do Česka přijedou. Česko od 24. února, kdy ruský prezident Vladimir Putin nařídil ruským vojskům vtrhnout na Ukrajinu, vydalo přes 350 000 víz dočasné ochrany.

Romea.cz

Nenávist k romským uprchlíkům je varovná

Dokončení ze str. 1

ní, věcné či poskytnutí dočasné ochrany běžencům. Více než 300 000 lidem byla poskytnuta ochrana a ubytování. Celý systém registrací fungoval do jisté doby zcela bez problémů. Změna přišla v dubnu, kdy větší města v ČR zaznamenala příchod romských uprchlíků z Ukrajiny. Konkrétně pak početné skupiny romských matek s dětmi. Najednou začal mít toliko chválený dobře fungující registrační systém problémy. Z různých regionů přicházely obtíže s registrací těchto skupin včetně zajištění důstojného ubytování. Výsledkem je skutečnost, že již více než měsíc necháváme jako jedna z nejméně solidárních společností na světě přespávat ženy z malými dětmi (mnohdy i miminky) venku. Jedna z nejzranitelnějších skupin tak přespává na nádražích, v parcích a dalších veřejných prostorech. Ačkoliv o těchto lidech nemáme ani základní informace, krajská asistenční centra spolu s některými obcemi je i přesto dovedou velmi rychle odlišit od těch 300 000 bezproblémových uprchlíků. Nu, tzv. narativ (dominantní příběh) o potíživostech, nepřizpůsobivých a kriminálních živlech má holt obrovskou moc! Je snad náhoda, že otázku dvojího občanství řešíme tak pozdě? Tedy po příchodu uprchlíků romského původu? Měla snad česká samospráva nutkání řešit důsledky Orbánovy politiky s maďarským občanstvím u více než 99% zaregistrovaných žadatelů? Nevzpomínám si.

Bohužel přístup některých politiků má dojem a pocity jen utvrzuje. Veřejné snahy zpochybnit situaci nejvíce ohrožených skupin uprchlíků jen na základě stereotypizace a chybějící odvahy měnit sociální klima k lepšímu soužití pokládám ze strany demokraticky zvolených zástupců za jejich nejvyšší možné selhání! Profesní i morální. Máme-li věci posouvat dopředu a přibližovat se k vyspělým svobodným společenstvím, nelze potírání základních lidských práv přehlížet. A obávám se, že obrovská solidarita Čechů pomáhat v této těžké době Ukrajině existující romofobii nezakryje.

Vždyť se tu bavíme o pouhých 1500 lidech. Matky s dětmi hledají-

cí bezpečné a důstojné prostředí pro přečkání válečné krize namísto toho čelí již několik týdnů mediální pozornosti, o kterou určitě nestojí. Hlavně by k ní vůbec nemuselo dojít, pokud bychom těchto 1500 osob předem neodsoudili a poskytli jim stejnou dočasnou ochranu jako ostatním. Nebýt dobrovolníků z neziskového sektoru, hasili bychom nyní mnohem větší škody. Malé světélko vidím mezi některými občanskými spolky, které pomáhají bez rozdílu. K dalšímu postavení romské menšiny se však musí čelem postavit především vláda.

Ovšem dokud spí venku pouze romští uprchlíci, lze nad potřebnou změnou jen stěžít přemýšlet.

Tomáš Ščuka

Počet romských uprchlíků na hlavním nádraží klesl

Počet uprchlíků, kteří přebývají na pražském hlavním nádraží, se snižuje a situace se zlepšuje. V nedělním pořadu Partie Terezie Tománkové televize CNN Prima News to řekl pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti). Je přesvědčen o tom, že situaci se podaří do konce května vyřešit. Pokles uprchlíků pro Romea.cz potvrzují i zástupci neziskových organizací pomáhající na nádraží.

Podle primátora v sobotu z nádraží odjela skupina asi 80 lidí do Maďarska. Na místě bylo v sobotu ve 23:00 asi 260 lidí, v předchozích

dnech jich bylo kolem 500, dodal.

Snížení počtu romských uprchlíků potvrzují i neziskové organizace pomáhající na Hlavním nádraží v Praze. „Můžu potvrdit, že počet uprchlíků na nádraží poklesl přibližně o 20 procent,“ uvedl pro zpravodajský server Romea.cz krizový intervent Michal Hornický z Organizace pro pomoc uprchlíkům, která na nádraží pomáhá.

„Z neděle na pondělí na nádraží nocovalo 310 uprchlíků, 160 bylo v přistaveném vlaku, 100 na podlaze v hale a 50 v místnosti pro matky

s dětmi,“ dodal aktuální čísla Hornický.

Na pražském hlavním nádraží v poslední době přebývají stovky uprchlíků, hlavně romských rodin s dětmi. Zástupci neziskových organizací, kteří na místě pomáhají, přístup k romským běžencům kritizují. Hřib řekl, že se situace týká tří skupin. Jednou z nich jsou lidé, kteří čekají na potvrzení, zda jsou občany Maďarska. Ti jsou ubytováni ve stanoveném městečku v pražské Troji. Další skupinou jsou ti, kteří mají maďarské občanství, a podle pravidel proto nemají na pomoc v Česku nárok. Poslední skupinu tvoří lidé, kteří odmítli nabídnuté ubytování nebo se z něj na nádraží vrátili. Na další pomoc tak podle Hřiba ztratili nárok.

Rekl, že na hlavním nádraží se koná informační akce, které se účastní zejména policie a neziskové organizace. Lidem, kteří nemají v Česku nárok na pomoc, se snaží vysvětlit, že se musí vrátit zpět do vlasti.

ČTK

foto: Lukáš Círok

ANKETNÍ OTÁZKA

V ČR hledá pomoc zhruba půl milionu ukrajinských uprchlíků a k nim patří i Romové. Etnickým Ukrajincům poskytuje ČR veškeré zázemí, avšak Romové jsou z tohoto procesu vyřazováni. Přespávají pod širým nebem nebo v halách hlavních nádraží na holé zemi. Redakce novin Romano hangos sleduje tuto situaci a připravila pro vás anketu s otázkou:

Proč ČR nechce přijímat romské ukrajinské uprchlíky?

Jan Cverčko, ČR, Liberec

Na tuto otázku je jednoduchá odpověď. Mají obavy z vytvoření romských ukrajinských ghatt, a to už by byla další přítež. Dnes máme celkem 600 vyloučených oblastí, kde žije většina Romů. Další stovky až tisíce Romů v nových vyloučených oblastech, to už by byla pro ČR katastrofa. Toho se bojí a budou dělat vše pro to, aby tu Romové nebyli. Ovšem tím se potvrdilo to, co se tu už léta šeptá. Systémově řízený institucionální rasismus. Proto nemůže fungovat pochybná integrace a sociální začleňování. Romské, a nejen romské, organizace narazí vždy na institucionální bariéru, kterou nelze překročit. Suma sumárum – musí se změnit tento institucionální rasismus. Politici musí konečně pochopit, že je nutné vše změnit. Mám však za to, že to stále nechápou a nezmění. Spíše to s Romy bude horší a horší.

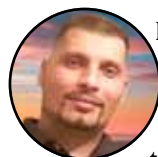

Renata Holubová, ČR, Brno

Myslím si, že Romové dělají také chybu, chtějí využít podporu sociálního systému v ČR a hned sem přijíždí. Stát jim poskytne ubytování a oni druhý den jsou zpátky na hlavním nádraží. V ČR je rasismus, ale také musíme pochopit jejich začleňování, všichni Romové nejsou z Ukrajiny, jsou mezi nimi i Maďari. My máme problém v ČR, i když pracujeme, tak nejsme nic, jen obyčejní cigáni. U Čechů nemáme žádnou hodnotu a ukrajínští Romové už vůbec. Oni žijí v jiném systému, a tím i jiným způsobem života a nám Romům v ČR udělají ještě větší problémy, než máme.

Paul Grossmann, ČR, Olomouc

Aspoň vidíte, jak to ve skutečnosti je! Můj názor je, že pokud nebudeme stát při sobě a pomáhat si, tak jsme jako národ ztraceni! Život není jen o zábavách, o tom, kdo jaké má oblečení nebo kolik má zlata. Romové si navzájem závidí a jeden druhému nepřeje. To je motto dnešních Romů! Je potřeba se spojit, podpořit se v podnikání, vzdělávat se. Mít vlastní nemovitosti, obchody, kadeřnictví, pekárny atd. Musíme se podporovat a mít radost z toho, že ten druhý se má dobře a může pomáhat ostatním. Kdo je bohatý, má možnost kupovat nemovitosti a pronajímat je našim lidem. Prostě je to na nás, zda budeme tahat za jeden provaz. Pokud ne, tak každý uteče a řekne si, mě nezajímají problémy druhých, hlavně, že já se mám dobře. Tak to je pak moc špatné! Romové, to je na nás, ne na gádžech. Pamatujte, nic není zadarmo!

Maroš Demeter, Belgie, Gent

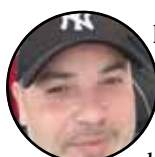
Proč je to tak, a je to doopravdy tak? Na sociálních sítích jsem viděl pár videí a na jedno jsem reagoval. Týkalo se to Brna, kde na hlavním nádraží se zdržovala skupina ukrajinských Romů s dětmi. Brněnští Romové jim nosili jídlo a oblečení pro děti a ptali se jich, zda jim město nějak pomáhá. Dozvěděli se, že od města pomoc dostali, ale oni to nechťeli. Je mi to nějaké divné. A těch případů je více. To, že Češi byli, jsou a budou rasisti, víme, ale že někteří Romové jsou bez zábran a chtějí využívat vše, co se dá, to také víme.

Jan Houška, ČR, Most

Je tam souběh několika faktorů, které poukazují mimo jiné i na problematiku neziskového sektoru. Respektive sociální práce, která se týká Romů, kdy určítá bezmoc navrhnout účinná řešení, která fungují, je teď vidět u romských uprchlíků z Ukrajiny víc než kdy jindy. V dalším ohledu selhává stát, myslím si, že kvůli nadcházejícím volbám nechce nařizovat krajům, hejt-

manům a starostům, aby ubytovávali romské uprchlíky. Další aspekt je ten, že eskalací problému může ČR získat milionové dotace z EU. Ukrajínští Romové jsou používáni jako rukojmí. Naskytá se otázka, proč? Protože kdyby to samé zkoušeli u Ukrajinců bílé pleti, tak mnoho z nich by se mohlo velmi účinně bránit. Mnoho z nich je vzdělaných, s lepšími sociálními kompetencemi než romští Ukrajinci. Romové jsou zneužíváni, protože v Česku je normalitou vydělávat na chudých Romech celá desetiletí. Neziskovky suplují stát, řeší sociální problematiku. Dostanou peníze a za ty peníze budou dělat to, co jim stát nařídí. Postavit se razantně proti by znamenalo pro mnohé neziskovky konec jejich činnosti. Když si budou žádat o dotace, tak stát, města a kraje jim dají tak špatný posudek, že už nebudou mít nárok. Tyto praktiky jsem už viděl mnohokrát.

Rudolf Milko, ČR, Hradec nad Nisou

Myslím, že bychom měli začít dělat romské školky, školy, divadla a muzikály. Všechno od znova, a ne jen kroužky a tancování, festivaly a podobné akce. Měli bychom vybudovat uměleckou romskou školu, aby naše děti měly budoucnost, protože máme hodně vzdělaných Romů. Bez vzdělání se neuplatníme a musíme také začít zapisovat romské dějiny do školních učebnic.

Jan Milovice, Německo, Philippsburg

ČR se odvolává na maďarské občanství některých Romů. Dvojí občanství se ale u etnických Ukrajinců nesleduje, byť jej mohou mít také. ČR k uprchlíkům přistupuje dvojím metrem, je to přinejmenším diskriminace. Kdyby stát chtěl pomoci Romům, tak do nádražních hal se dají dát i skládací postele a lidé by nemuseli spát na zemi, hlavně děti. Práva ukrajinských Romů jsou zcela opomíjena.

František Chudík, ČR, Brno

Evropské hodnoty, které tak vyzdvihuje Fialova vláda, neplatí pro ukrajinské romské ženy ani pro jejich děti. Přitom jejich muži a synové bojují za hodnoty, které Fiala prezentuje. Je to rasismus, který je poznat i podle toho, že bílí Ukrajinci nesdílí stejný prostor s Romy. V této zemi se necítím jako Evropan.

Gwendolyn Albert, ČR, Praha

„Anti-romaňi“ rasismus je politický zlatý důl v České republice a je společností přijímán. Musíme vytvořit společnost, kde je rasismus společensky nepřijatelný. Docílíme toho tak, že tyto metody kritizujeme, podáváme stížnosti a žaloby a použijeme k tomu všechny dostupné právní metody.

Božena Nekvapilová, ČR, Most

Co na to říct? Ostuda a hanba. Ale oni se nestydí, vše si odůvodní a jsou z toho venku. Romští muži válčí a ukrajínští jsou zde se svými rodinami. Ten, kdo páchá zlo vůči druhému člověku, a to je neskutečné zlo, bude pykat. Přijde na náš stát velká odvěta a Fialova vláda nás žene do velkých strastí, kde se složí i celá ekonomika. Není to jen rasismus, v čem vynikáme nad ostatními státy. Dáme se koupit od všech. No, co by se mělo udělat? Ať Romové zvednou hlavu a vrátí se do Ruska, ne na Ukrajinu! Mají možnost odejít jinam. Kde nejsou vítáni, ať nezůstávají. Proč romští iniciátoři nezačnou vyjednávat s ostatními státy a nezařídí azyl v jiných zemích? Přece není jen ČR, jsou i jiné země. Nehleďte zde spravedlnost. Ta zde nikdy nebude.

připravil Gejza Horváth

KOMENTÁŘ

Nikdo se nás nezastane! Koho máme volit?

TOMÁŠ ŠČUKA

I v tomto příspěvku se chci věnovat ukrajinským uprchlíkům romského původu. Bez jakýchkoliv základních informací o těchto lidech je totiž předem zpochybňován fakt, že i oni utíkají před válkou na Ukrajině. U 99,9 procent (300 000 příchozích) ukrajinských uprchlíků nás ani nenapadne pochybovat, že by si někdo nezasloužil dočasnou ochranu. Zde je solidarita silná. Ať už se jedná o veřejnost, vládu, obce či zaměstnance na KACPU. Jedná-li se o romské matky s dětmi, tam už ona solidarita není tak jednoznačná! Jistě napříč společnostmi máme některé občanské aktivity pomáhající bez rozdílu. Realitou však zůstává, že jako společnost zůstáváme již přes dva měsíce lhostejní k situaci romských maminek s miminky, které přespávají na nádražích a v parcích v různých městech České republiky. Byť jde o velmi nepočetnou skupinu, jsme schopni ji, i přes jazykovou bariéru či absenci informačních systémů k výměně základních informací mezi zeměmi, zodpovědně prezentovat za problematickou. Uměle vytvořený alibismus je zkrátka i přes zmíněné bariéry představuje jako sociálně-ekonomické turisty a nepřizpůsobivé jedince mající tendenci k trestné činnosti.

Pravda, my Romové jsme už na dlouhodobě legitimní anticiganismus a jeho projevy zvyklí a jen tak nás něco nepřekvapí. S jistou rezervou jsme se tak naučili vnímat i projevy některých méně zdatných politiků: Sládek, Vandas nebo Okamura, kteří by bez romských témat byli v politickém dění zcela bezprizorní.

Na podzim 2022 ale proběhly volby do poslanecké sněmovny. Jejich výsledek přinesl mnoha z nás jakýsi vítr do plachet naděje na zlepšení věcí. Pětikoalice složená z demokratických stran a hnutí zahrnovala i jistá očekávání týkající se politik směřujících k základním lidským právům. Omyl, i řada zástupců těchto politických subjektů má v dnešní době problém tolerovat jinakost. A odstrašující případy během 2. světové války či rasové vraždy Romů v 90. letech skinheady v nich žádné uvědomění neprobouzí.

Svědčí o tom i nedávná vyjádření hejtmanů, kteří si neberou servítky a dovedou pouze romské uprchlíky popisovat jako nepřizpůsobivé, kteří nesplňují podmínky udělení dočasné ochrany, natož aby jim poskytli důstojné ubytování.

Ptám se, opravdu stojíme jako občané (voliči) o takové politiky a zástupce? Bavíme se tu o jedné z nejzranitelnějších skupin (maminky s dětmi) utíkající před válkou, spící jako jediné ze všech příchozích uprchlíků z Ukrajiny venku.

Jsou si vůbec tyto politici vědomi skutečnosti, že Česká republika je už 18 let součástí Evropské unie? Většího demokratického společenství, v němž některé členské země západní části Evropy považují dodržování lidských práv za prioritu. Domnívám se, že některé země, mezi něž patří i Česká republika, dodnes nepřijaly demokratické principy a hodnoty evropského společenství za své.

Máme-li jako společnost i nadále tolerovat diskriminační jednání politiků, potažmo úřadů, vůči zranitelným skupinám obyvatel, obávám se, že může přijít den, kdy například Romové přestanou využívat svůj volební hlas. I přes naše společenské postavení se snažíme být aktivními občany a podílíme se na politickém uspořádání. Když však vidíme, že námi odezdané hlasy nestojí zvoleným zástupcům ani za veřejné zastání v kauzách jako jsou například romští uprchlíci, ten smysl našich snah se ztrácí.

www.romea.cz
informační portál o světě Romů

Proč

Nechápu to... a chtěla bych, ať mi to někdo vysvětlí, což je asi nemožné. Nechápu to, že je rok 2022 a 21. století a svět je každým rokem horší a horší... Někdo z nás to asi nevidí, ale já bych řekla, že se čím dál tím víc blížíme ke konci světa. Každý rok je čím dál horší a jdeme čím dál níž a níž. Lidi umírají. Všude, každým dnem miliony, ano, to se dělo vždycky, ale teď umírá většina bezdůvodně. Dvanáctiletá děcka se jdou ven projít, a domů se už nevrátí. Seniorku venku někdo přepadne, znásilní a zabije za bílého dne. Mladého Roma bezdůvodně zabije policie. Každým dnem stovky takových případů. Svět už prostě není to, co býval, a myslím, že už ani nikdy nebude.

Tolik lidí tu už není a chybí nám... Každým měsícem umírá čím dál tím více lidí, proto se už netěším na nový rok ani na Vánoce. Ano, rodí se noví lidi, zdraví a krásní, ale taky o ty zdravé a dobré lidi přicházíme. Já si to uvědomuji až teď, poté, co jsem někoho ztratila. Ztratila jsem někoho, kdo byl v mém životě víc než důležitým. Každý den na internetu příspěvky, jak někdo umírá... Co se to děje? Pomalu nás zabíjí dokonce i vlastní vláda, ale někteří jsou pouze slepí a nevidí, o co jde. Nebo je to všechno pouze hra? Někdy mám otázky, které se mi jen tak honí hlavou, jako jsou třeba: Co když je tohle všechno pouze sen a až smrt bude probuzení? Co když? Co když ztratíme pomalu všechny, na kterým nám záleží a nakonec tu zbyde jen pár lidí bez potomků? Protože očividně ta vaše vakcína umožňuje nemít děti. Co potom? Proč většinou umírají ti lidi, kteří si zaslouží žít nejvíce a mají dobré srdce, a ti, kteří jsou zlí a falešní, žijí co nejdéle? Tuto otázku jsem si dávala asi už tak tisíckrát. A už to nejspíš vím. Bůh ví, co bude za pár let. A nechce, aby ti lidi, co jsou dobří a mají dobré srdce, trpěli na tomto zlém světě, který ovládá nejspíše faleš, jak vidím. Proto si je raději bere k sobě. A zlé lidi, co si nasazují masky, ty nechává na tomto světě co nejdéle. Ale co když to tak není a je to doopravdy úplně jinak? Nevím, nikdo vám na toto neodpoví. Dokonce ani kněz ani ten nejchytřejší člověk na světě, prostě nikdo...

Svět prostě není jen samé slunce a duha, je to hodně zlý a drsný místo. Přesně, jak říkal Silvestr Stallone... Víte vy co? Dám vám radu. Sami vidíte, kolik lidí v poslední době umřelo a umírá. Věřte mi, že NIKDY nevíte, co se může stát třeba za deset minut. Navštěvujte se. Chodte za svými prarodiči a odpouštějte těm lidem, kterým jste ještě neodpustili. Vzpomeňte si, co všechno Ježíš odpustil nám. Nám, hříšníkům. Pokud někoho milujete, a bojíte se mu to říct... Běžte! Řekněte mu to! Pokud máte chuť někomu dát facku, udělejte to! Vážně, žijeme pouze a jenom jednou. Nikdo jiný za vás totiž neudělá to, co vy sami chcete. Říkejme si navzájem, že se máme rádi, pojďme se navštěvovat a chodit spolu na různé akce, kam jen to jde. Protože mi věřte, že dříve nebo později budete litovat. Tak jako jsem litovala já a doted lituju, že jsem neříkala svému cennému dědečkovi, jak moc ho mám ráda a nechodila ho navštěvovat častěji... Jednou tak budeme litovat všichni, to mi věřte, proto dělejte všechno pro to, ať je toho litování co nejméně. Svět by měl být obklopen láskou a mírem, smíchem a radostí, a ne nenávistí, falešností, přetvářováním se a tak dále. Je to hodně těžký, no jo, a bude to čím dál těžší. Ale snad, snad to spolu nějak zvládneme. Udělejte to, co můžete udělat. TEĎ. Protože jednoho dne se to změní na „MOHL JSEM TO UDELAT“.

Andrea Kačová

Dvě mladé režisérky o hře, která má budoucnost

Dokončení ze str. 1

Čím je, podle vás, příběh Apsa Jilestar zajímavý, specifický? Co v něm diváci můžou najít?

Specifické je to, že příběh je pravdivý a pro nás velmi osobní.

Práce režiséra byla asi vaše první společná. Jak se vám spolupracovalo s dalšími herci muzikálu? Byla nějaká chvíle, kdy jste si řekly, že je toho na vás moc? Co vám dávalo vnitřní sílu?

S herci se nám spolupracovalo krásně. Těžké chvíle byly, ale jedna druhou jsme vždy podpořily a šly prostě dál.

Jak dlouho probíhá příprava muzikálu?

Příprava muzikálu trvala tři měsíce.

Jaké ohlasy měla vaše premiéra v Praze?

Kladné.

Kdo je autorem veškeré hudební produkce ve vašem muzikálu? A o čem jsou texty písní?

Autory hudby a textů jsou Milan Kroka a Roman Zorba Horváth. Tyto pány jsme oslovily, protože jsou to naši přátelé a známe jejich tvorbu. Texty jsou o lásce, o bolesti, o svatbě a o mamince.

Podle čeho jste vybíraly účastníky během konkurzu, čím vším si museli projít, aby dostali roli? Kdo byl pro vás ten, který obsadil hlavní roli? Splnil vaše očekávání, pokud jde o herecký výkon?

Do muzikálu byli osloveni studenti Mezinárodní konzervatoře Praha.

Do hlavních rolí jsme obsadily Lucii Bikárovou, která se alternuje s Tessie Ondičovou, a Michala Žoltáka.

A jak následně zvládli ostatní své herecké výkony?

I přesto, že někteří z herců předtím nestáli na jevišti, tak všichni splnili naše očekávání.

Co vás osobně baví víc, hrát nebo režírovat?

Byla to pro nás první režisérská zkušenost a zjistily jsme, že je to na stejné rovině.

Máte nějaké další zkušenosti s muzikály? Jaké?

Ano. Díky zkušenostem z předchozích divadelních projektů jsme mohly čerpat inspiraci při tvorbě tohoto muzikálu.

Co byste vzkázaly divákům vašeho muzikálu a kam nás pozvete?

Určitě bychom chtěly diváky pozvat na další reprízy našeho muzikálu. O termínech budeme informovat na našich sociálních sítích.

Co vás v současné době nejvíce zaměstnává?

V současné době nás nejvíce zaměstnává divadlo a naše práce ve společnosti ARA ART.

Jaké další muzikály jsou vaše oblíbené, nejen u nás v České republice?

Nejraději máme tvorbu A. L. Webera.

A jaký máte vy osobně vztah k divadlu, vzpomenete si třeba z dětství, na který muzikál jste rády chodily?

Divadelní prkna jsou pro nás místo, ke kterému cítíme velkou pokoru. Je to místo, na kterém můžeme realizovat a představit to, co cítíme. V dětství jsme více stály na divadelních prknech nebo na pódiích.

Komu byste chtěly poděkovat za všechnu tu práci, kterou jste do dnešních dnů zvládly?

Děkujeme hlavně našim rodičům, že nás od dětství vedli k hudbě a podpořovali nás ve všem, co jsme chtěly dělat.

Rozhovor vedla Veronika Kačová
foto: Václav Kozel

Válka na Ukrajině zastínila problémy českých Romů

24. 2. 2022 začala válka mezi Ruskem a Ukrajinou. Všechny nás to zasáhlo a v tu chvíli se v nás projevil strach. Začali jsme se bát i o svůj život a své rodiny. Domněnky, co bude dál nebo co se chystá, nám nedaly spát a vyvolaly v nás smutek a beznaděj, že brzy může být konec. Sociální sítě a TV nás informovaly o negativních zprávách, o kterých se psalo všude ve světě. Smutek a strach zavládl ve všech domácnostech a pracovištích. Oči se nám díky sledování zpráv hodně zúžily, a tím pádem i náš pohled na problém.

Netrvalo to dlouho a všechna města, organizace, podnikatelé vynaložili mnoho úsilí a dobré vůle, aby obětem války okamžitě poskytli pomoc. Všichni tahali za jeden provaz, když to bylo nejvíc potřeba. Pořádaly se benefiční koncerty, humanitární sbírky na podporu uprchlíků a lidé se zde dne na den stali štědrými. Řada rodin nabídl střechu nad hlavou těm, kterým válka vzala jejich domovy a blízké. V posledních dnech do České republiky přibýlo víc než několik uprchlíků a spolu s nimi i jejich příběhy plné bolesti a utrpení.

Řada zaměstnavatelů v současné době prioritně zaměstnává ukrajinské ženy a dospělé dívky. Některé mluví česky, jiné zase ne. Ve městě, kde žijí, město poskytlo několika ukrajinským rodinám byty a nakoupilo jim základní vybavení pro život. Dostávají příspěvky, než se začlení do pracovního systému a najdou si zaměstnání. Farní sbor České církve evangelické nabídl ubytování pro devítičlennou rodinu. Město a členové farního sboru se aktivně angažují, aby se ukrajinským rodinám, které sem prchly, žilo co nejlépe.

Dnes už je dennodenně potkáváme v nákupních centrech, kavárnách, kde tráví svůj čas. Začaly žít s námi, pod jednou střechou a my jsme je jako civilizovaní lidé přijali mezi sebe. Nacházíme se uprostřed humanitární krize, která neskončila tím, že někam odvezeme své spacáky a balíčky vložek anebo pošleme peníze na zbraně. Média nás nutí, abychom zaměřili pozornost na lidi, kteří se stali oběťmi války, ale neměli bychom zapomínat, že jsou tu lidé, kteří nás i v tuto chvíli potřebují u nás.

Já osobně jsem se s realitou války nesetkala, možná jen z doslechu od rodiny a z historie Romů, kterou znám. Určitě se nejen mně, ale každému z nás, honí hlavou myšlenka, jak bychom reagovali na válku my, kam bychom utíkali my a co by s námi bylo. V současné době vidíme dopady války takové, že se k nám stěhují její oběti. To, kam tento proces povede, však nikdo neví. Už jsou to přece jen tři měsíce a stále se válčí a Ukrajinci stále prchají k nám do Česka. Otázkou pro nás zůstává: Skončí válka? Zná státní systém opravdový počet Ukrajinců? Má každý z nich právo na sociální podporu, chtějí se Ukrajinci vrátit zpět a vrátí-li se, budou mít vůbec kam? Čekají na české občanství, začlenili se do společnosti, berou českým práci? Proč se k Romům z Ukrajiny stát chová lhostejně? Jedná se o diskriminaci? Máme dostatek skutečných informací, co se vlastně děje? A je naší povinností být neustále informováni? Jsme schopni vydržet pod tlakem informací, které se na nás ze všech směrů valí?

Žijeme v záplavě negativních zpráv, které náš život deformují a naše životy jsou dočista splachovány informačními tsunami. Otázky, o kterých nemůžeme zdravě rozhodovat... Myslím, že jsme v tuto chvíli jenom diváci sledující tento proces. Můžeme jen kritizovat a nebo to přimout, ale nutno říci, že jsme dost trpěliví pomáhat. Rozlišujte křivdy, které kříví náš pohled na svět. Na náš svět se snáší oblak, pohlcuje ho tma a měli bychom se probudit a začít něco konečně dělat, než bude příliš pozdě. Nemyslet na budoucnost se strachem a hrůzou z toho, co bude, ale vytvářet ji lepší a plnohodnotnější pro náš život a ostatní, kteří v něm chtějí žít s námi. A těm, kteří nechtějí, pomoci nemůžeme. Změnu musí přijmout sami, ta začíná uvnitř každého z nás. Naše nejhlubší štěstí spočívá ve vlastní povaze nás samých a naší mysli, a není dotčeno nejistotou ani změnou. Proto bych Vám všem přála, abyste na sebe byli hodně opatrní a laskaví tam, kde to je potřeba a kde je to přijímáno.

Veronika Kačová
foto: David Neff

Duj terne režiserki pal o dīvadlos, so les hin tajsaskero

O romano muzikalos Apsa Jilestar vakerel pal o dživipen, kamiben the likeriben ke daj. Scenaristki andro muzikalos ehin o pheňa Matiovy, e Pavlina the e Jitka, save kerde avri imar pherdo bacht. Andro vakeriben tumen doginena pal lengri bufi andro muzikalos.

Servus, čhajale, som but rado, hoj tumenge kerdan časos pre jekhetano vakeriben. Phučav tumendar, so tumen cirdelas andre kada, te kerel avri o muzikalos Apsa Jilestar?

Servus, Veroniko. O muzikalos Apsa Jilestar ehin projektos la Mezinardno konzervatoř ke Praha the le Kulturno sikhavibnaskero centrum. Andre bufi pro muzikalos samas vičimen kaleha, hoj amenge ehas thodo o tema – phurikano romano bijav.

Pal soste abo pal kaste o muzikalos vakerel?

Vakerel pal e terňi čhaj, savi majinel te džal romeste. Mułas lake e daj, the ehin perdal late pharo te kerel peskro bijav bije late. Garuvel pes vaš kada andro socijalna sifi, the kaleha pes palis maškar late the lake-ro pirano keren balamuti.

Soha, pal tumende, hino tumaro vakeriben Apsa Jilestar zaujimavo, specificko? So andre leste o džene šaj rakhen?

Specificko hino andre kada, hoj o vakeriben ehin čačipen, the perdal amende but jileskero.

E bufi sar režisera ehas tumari peršo jekhetani. Sar pes tumenge jekhetane kerlas bufi le avre hercena? Ehas varesavi ora, kana tumenge phendan, hoj oda ehin pre tumende but? So tumen delas andral zor?

Le hercena pes amenge kerlas bufi šukares. Phare ori ehas, ale jekh avra furt podporinahas, the dža-has dureder.

Keci čhon pes kerelas avri o muzikalos?

E priprava andro muzikalos pes ačhilas trin čhon.

Save ohlasi ehas tumari peršo premijera ke Praha?

Lače.

Ko ehin autoris andre savore gila andro tumaro muzikalos? Pal soste ehin o lava andro gila?

Autora andro gila the lava ehin o Milan Kroka, the o Roman Zorba Horváth. Kale rajen vičindam, vašoda hoj hine amare kamarata the prindžaras lengro bašaviben. O lava ehin pal o kamiben, pal e dukh, pal o bijav, the pal e daj.

Pal soste kidenas avri le dženen andro konkurzos, so savoro mušin-de te kerel, hoj te chuden rola? Ko ehas perdal tumende koda čačuno, savo chudlas bari rola? Kerdas avri o herectvo kavka, sar kamenas?

Andro muzikalos ehas vičimen o džene khatar Mezinardno konzervatoř ke Praha. Andre hlavno rola thođam la Lucie Bikárová, savi pes prečhivkerel la Tessie Ondičová, the le Michal Žolták.

The sar kerde o herectvo aver džene?

Choc te varesave džene khatar amare herca mek naterdonas pro phala, ta savore kerde avri koda, so kamahas.

So tumen buter lel, te bavinel abo te režirinel?

Ehas oda perdal amende peršo režisersko bufi, the prindžardam, hoj sam pre rovnako rovina.

Ehin tumen aver zkušenosť andro muzikala? Save?

Hi. Vaš kada, hoj imar kerahas bufi andro buter dīvadelná projekta, šaj lilam e inspiracija andre kada muzikalos.

So bi phenenas le dženge, save dikhena pre tumaro muzikalos, the kaj amen vičinená?

Bizo bi kamahas le dženen te vičinel pre aver reprizi andr amaro muzikalos. Kana avela, tumenge bizo daha anglal pro internetos.

So tumen adačives del nekbuter bufi?

Adačives amen del nekbuter bufi o dīvadlos, the amari bufi andre spoločnosť ARA ART.

Save aver muzikala prindžaren, na ča ke amende andre Čechiko republika?

Nekradeder dikhas e bufi le A. L. Weber.

The sar likerem tumen o dīvadlos, leperem tumenge khatar čavoripen, pre savo muzikalos rado phirenas?

O dīvadlos ehin perdal amende than, saveske likerem pativ. Ehin oda than, kaj šaj kemas, the sikhavas koda, so čujinas. Andro čavoripen buter terđuvahas andro dīvadlos abo pro podia.

Kaske bi kamenas te palikerel vaš kala savori bufi, savi dži adačives kerdan?

Palikeras nekbuter amara dake the dadeske, hoj amen khatar čavoripen likerem andro bašaviben, the andre savoro, so kamahas te kerel.

*Phučelas e Veronika Kačová
foto: Václav Kozel*

Soske

Naachaľuvav oleske... kamavas bi, kaj mange vareko te phenel čačipen, ale oda talam našti. Me naachaľuvav oda, hoj hin berš 2022 the 21. šelberš the e luma hin berš so berš goreder... Vareko amendar oda talam nadikhel, ale me bi phenavas, hoj savore polokores buter džas ko koncos svetoha. Sako berš hin e luma so nalačheder u amen džas so buter teleder sar te džas upreder. O manuša ča meren. Sako džives džan het kavka milion manuša, hi, oda has furt, ale akana o manuša meren ča kavka, nadžanas soske. Cikne čhave pes džan ča kavka avri te predžal u imar khere naavena. Phura romňa avri vareko občorela, znasilňinela u murdarela andro parno džives. Terne čhas ča kavka murdarena o šandara. Sako džives hin but kajse veci, so pes ačhon. O svetos imar nane koda, so ehas, u duminav, hoj imar aňi šoha naavela.

Keci Roma kadaj imar nane u chibinen adaj... Sakone čhoneha džan so buter Roma het u vaš kada pes aňi imar natěšinav pre Karačona aňi pro nevo berš. Hi, aven pre luma aver manuša, saste he šukar. Ale he o saste he lače manuša džan het u mukhen amen kadaj. Me kada naachaľuvavas, ča akana, sar varekas našađom. Našađom varekas, ko has andro miro dživipen vareso buter sar duležito. Sako džives hin pro internetos veci, hoj vareko mułas... So pes ačhifa? Polokores amen murdaren amare vlastna manuša, ale oda hin ča vareko koro u nadikhel, so pes kadej ačhol. Abo oda hin savoro ča varesavi hra? Varekana mange hin andro šero kajse čudna phučkeribena: So te kada savoro hin ča suno u až sar meraha, oda avela čačikano dživipen? So te polokores našavaha savore manušen, kas dikhas rado, u ačhuvana kadaj ča čeporo manuša, kas naavena čhavore, hoj koľa tumare medicini keren, hoj amen našti aven čhavore? So keraha palis? Soske furt o manuša, kas hin lačo jilo u kamen te dživel nekbuter, muľon? The kole manuša, so hine nalače he chochade, dživen so nekbuter? Kada phučkeriben pestar imar phučkeravas kavka ezerval u imar šaj džanav čačipen. O Devloro džanel, so avela tel varesave berša. Jov nakamel, hoj kadaj kole lače manuša te cerpinen, pre kaľa nalači luma, ta len lel ke peste. The kole nalače manušen, so peske thoven pre peskere muja maski, kadaj mukhel so nekbuter. Ale so te oda andro čačipen kavka nane? So te hin aver čačipen? Me nadžanav, pre kada tumenge ňiko naphenela o čačipen, kada nadžanel ňisavo manuš, aňi o knězos aňi koda nekgođaveder manuš pre luma, ňiko...

E luma nane ňisavo lačo than, kaj hin ča khamoro the farebno duha, hin oda but nalačo than, so tumen šaj čhivel dži andre phuv. Kavka sar phenda o Silvester Stallone... Džanen tumen so? Dava tumen goďi. Korkore džanen, keci manuša meren. Paťan mange, hoj ňiko nadžanel, so pes šaj ačhol tel 10 minuti. Phiren ke peste, pal peskri famelija, the odmukhen kole manušenge, so mek naodmukhľan. Ma bisteren, so savoro o Devloro odmukhľa amenge. Amare bini. Te san andre varekaste zakamade u daran leske te phenel... Džan! Phenem leske! Te varekaske kamen jekh te šutinel pal o muj, džan, keren oda! Čačes, hem dživas ča jekhvar. ňiko aver hem nakerela vaš tumenge koda, so tumen kamen. Džas, phenas peske savore, hoj pes dikhas rado, džas, phiras ke peste andro khera u te phirel peha pro ruzne zabavy. Čačes, paťan mange, džan akana, bo jekhvar tumenge avela phares, hoj kada nakerđan, u vičitenena tumenge. Kavka, sar peske akana vičitinav me, hoj naphiravas buter ko miro lačo papus u naphendom leske, sar but les dikhav rado... Jekhvar kavka bajinaha savore, ta vašoda keren savoro vaš kada, hoj koda bajipen nane but. Andre luma bi majinlas te avel kamiben, lačhipen, bacht the asaben, the na nalačhipen the chochaviben. Hi, hin kada dživipen pharo, the avela mek sa phareder. Ale me paťav, hoj amen oda savoro varesar zvladňinaha. Keren koda, so šaj keren. AKANA. Bo jekh džives pes kada zmeňinela andro lava „ŠAJ KADA KERĐOM“.

Andrea Kačová

O Roma vakeren

pořad ČR určený pro Romy. www.romove.cz

Žaneta Feková a Monika Zubková o romském tanci

Rádi bychom vám, milí čtenáři, představili začínající taneční romský soubor Loľi ruža pod vedením paní Žanety Fekové a Moniky Zubkové z Hradce Králové. Taneční soubor se zaměřuje na romský čardáš a působí v něm celkem 15 členů ve věku od 8 do 15 let. V rozhovoru se dočtete, jak se předává a podporuje zájem o tanec a tradiční zvyky z generace na generaci, a také o tom, jak vést děti k romskému tanci, aby tančit nepřestávaly.

Dobrý den, Žaneto, mohla byste nám říct, jak se váš taneční soubor jmenuje a kdo ho s vámi společně vede?

Dobrý den, Veroniko, náš taneční soubor se jmenuje Loľi ruža. Soubor vedu já, Žaneta Feková, společně s kolegyní Monikou Zubkovou. K založení souboru nás vedlo nadšení našich dcer, které chtěly tančit romský čardáš. Předtím jezdily až do Jaroměře a do Třebelovic pod Orebem, a jelikož jsou ve věku 13 a 15 let, tak jsme měly o ně strach. Jako malé a náctileté holky jsme také tancovaly, a tak jsme se rozhodly, že taneční soubor založíme samy v našem městě. Říkaly jsme si, že pro děti tu nic není a budou mít jak trávit čas. Udělaly jsme nábor, začínaly jsme s pár dětmi a postupně se přidávaly další.

Jaký druh tance váš soubor tančí?
Tančíme se souborem romský čardáš.

Jak byste popsala romský čardáš?
Tradiční romský čardáš bych popsala jako tradiční tanec naší kultury.

Kolik dětí navštěvuje váš soubor? A jaké je věkové rozmezí dětí?
Máme nyní v souboru celkem 15 dětí, ve věku 8 až 15 let.

Kde s dětmi zkoušíte a jak často probíhají tréninky?
Máme zapůjčené prostory klubu od Roma spolek, a když je venku krás-

ně, tak na školním hřišti. Teď máme zkoušky dvakrát týdně po třech hodinách, kvůli konci školního roku a blížícímu se vysvědčení.

Členové tanečního souboru jsou začátečníci, počítám. Myslíte, že vydrží trénovat a posouvat se dál, coby budoucí tanečníci romského tance?

To doufáme, snažíme se udržovat lásku a respekt mezi dětmi.

Tančí i kluci, nebo máte jen ženský tanec?

Jelikož teď začínáme, tak tančí jen holky, ale v budoucnu hodláme zapojit i kluky.

Jak probíhají vaše hodiny v souboru?

Předvíčujeme, učíme se taneční kroky, věnujeme se dětem, které přišly poprvé a těm, které to ještě tak neumí. Také se zapojují větší děvčata a učí ty menší. Nasloucháme názorům maminek a jsme otevřené nápadům. Máme přestávky, které holky tráví libovolně, většinou tančí nějaký jiný druh tance.

Jakým způsobem jsou vaše tréninky vedené a jakou mají strukturu?

Snažíme se děti motivovat a mít trpělivost. Děti to opravdu baví a těší se na každou další zkoušku. Vše probíráme s nimi. V našem tanečním kroužku vládne tolerance, láska a pochopení, a proto je to baví. Je to soubor, kde se tančí a zpívá. Holky dostanou vždy úkol na doma a opravdu ho plní. Tancujeme s radostí.

Jaká jsou podle vás specifika práce s dětmi v romském tanci?

Jde to lehce, neboť děti tento druh tance cítí a mají v krvi. Hodně je to baví, protože vědí, že to patří k jejich kultuře.

Hudba a tanec jsou silně spojeny s identitou Romů, stejně tak jako romský jazyk a literatura. Ale na-

jde se poměrně dost rodin, které už romsky nemluví a vztah k romským tradicím a kultuře se vytrácí. Jak vy osobně vnímáte pojem romipen?

Romsky mluvíme obě dvě a snažíme se to předávat i dětem. Dodržujeme naše tradice, např. při svatbách, smutku, o Vánocích se scházíme celá rodina u jednoho stolu a podobně. Máme úctu k tomu, co nám poví starší. Nechodíme příliš odhalené. Posloucháme romské písničky, vaříme romská jídla a jiné zvyky. V našem okolí nevnímáme ztrátu této hodnoty. To, co nás naučili prarodiče, předáváme dál našim dětem a doufáme, že ony to budou předávat dál.

Jak byste charakterizovala romský tanec? Má nějakou danou podobu, charakteristiku?

Určitě má kroky, které tančí všichni. Jeho podobu vidíme například i v tureckém tanci, španělském a mnoha dalších. Je to temperamentní tanec.

Co vás v nejbližší době čeká, chystáte se někde vystupovat?

Jelikož teprve začínáme, tak naše první vystoupení bude na festivalu v Hradci Králové s kapelou Terne Čhave.

Rozhovor vedla Veronika Kačová

E Žaneta Feková the e Monika Zubková vakeren pal o romano kheliben

Rado bi tumenge, kedvešne džene, save ginen, sikhavahas khelibnaskero romano suboris, savo pes načirła kerdá avri, vičinel pes Loľi ruža, the o veduci hine e Žaneta Feková the e Monika Zubková khatar Hradec Králové. O khelibnaskero suboris kheel romano čardašis, the phiren andre les-te dešupandž džene, khatar ocho dži dešupandž berš. Andro vakeriben tumen doginena, sar pes likerel the podporinel e zaujma andro kheliben the phurikane sikhluvipena khatar phure ko terne džene, the he pal kada, sar le čhavoren te likerel andro romano kheliben, kaj te napreačhuven.

Lačho džives, Žanet, šaj amenge phenen, sar pes tumaro khelibnaskero suboris vičinel, the ko les tuha kerel avri?

Lačho džives, Veroniko, amaro khelibnaskero suboris pes vičinel Loľi ruža, likerav les me, Žaneta Feková, jekhetane mira kolegiňaha la Monika Zubková. Cirdla amen andre e zaujma amare čhajengeri, save kamenas te kheel romano čardašis. Akor phirenas te kheel dži andro Jaroměř the andro Třebelovic pod Orebem, the vašoda hoj hine andro berš 13 the 15, ta pal lende darahas. Sar cikne čhaja phirahas tiž te kheel, the palis peske phenđam, hoj peske keraha avri amaro suboris andr'amaro foros. Phenahas peske, hoj adaj perdal o čhavore nič nane, the avena len so te ke-

rel. Kerđam naboris, peršes amen ehas čeporo čhavore the palis pes kidle buter džene.

Savo štilos kheel tumaro suboris?
Khele le suboriha romano čardašis.

Sar bi phenenas, so ehin romano čardašis?

Phenavas bi, hoj tradično romano čardašis ehin tradično kheliben andre amari kultura.

Keci čhavore phiren andro tumaro suboris? The keci berš le čhavoreng e ehin?

Ehin amen andro suboris calkom dešupandž čhavore, khatar ocho dži andro dešupandž berš.

Kaj le čhavorenc a treňinen, the keci but?

Ehin amen požičimen than khatar klubos Roma spolek, the te ehin avri šukares, ta sam avri pro čhavoreskero hřištos andre škola. Akanak amen ehin zkuški duvar andro kurko pal o trin ori, vašoda hoj avela agor andro školno berš, the avela kije o visvedčeni.

O džene andro tumaro suboris, hine džene, so ča akana chuden te kheel, šaj phenav. Paťan, hoj likerena te treňinel the te džal dureder, so bi tajsaskere khelibnaskere džene andro romano kheliben?
Paťav, likerav pes jekhetane and-

ro kamiben the rešpektos maškar čhavore.

Khelen he o murša, lebo tumen ehin ča džuvlikano kheliben?

Vašoda hoj ča akana chudas te kheel, ta khelen ča o čhaja, ale andro tajsaskero kamas, hoj te khelen he o murša.

Sar dičhuven tumare ori andro suboris?

Presikhavas, sikhavas romane kroki, dinavas le čhavoren, save avle peršes, the kolenge, save oda mek nadžanen. Tiž pes chuden te kheel bareder džuvla, the sikhaven kole ciknen. Šunas lava le dajengre, the sam phundrade andre godi. Ehin amen tiž prestavki, save o čhaja keren avri pal peste, nekbuter khelen aver štili.

Save moresiha hine thode, the savi len ehin struktura?

Starinas pes le čhavoren te motivinel the te avel amen birušipen. Le čhavoren oda but bavinel, the ehin len radostá, sar aven te kheel. Savoro keras lenca. Andr'amaro kružkos ehin tolerancija, kamiben the achaluviben, the vašoda len oda bavinel. Ehin oda suboris, kaj pes kheel he giľavel. O čhaja chuden furt uloha khere, the čačes la palis keren. Khele len radostáha.

Save ehin, pal tumende, o specifika andre buti le romane čhavoren-

ca andro romano kheliben?

Džal oda lokores, vašoda hoj o čhavore kada štilos čujinen, the ehin lenge andro rat. But len oda bavinel, vašoda hoj džanen, hoj oda perel andre lengri kultura.

O bašaviben the kheliben ehin but jekhetane le Romanca, kava sar romaňi čhib the literatura. Ale arakhen pes calkom pherdo familiji, save imar romanes navakeren the nalikeren o romane tradiciji, polokes len našaven. Sar tumen korkori čujinen o lav romipen?

Romanes vakeras sodujđzene, the kamas oda te del he le čhavoreng. Likerav amare tradiciji, pro bijav, pohrebo, pre Karačona pes cali familija rakhas paš jekh skamind, the aver. Ehin amen paťiv andre kada, so amenge phenen o phure. Naphiras but avri sikhade. Šunas roma-

ne giľa, tavas romano chaben, the aver likeribena. Andre amaro them načujinas, hoj bi pes kale likeribena našavenas. Koda, so amen sikhade amare phure daja the dada, das amare čhavoreng, the paťas, hoj jon oda dena het.

So hino charakteristicko andro romano kheliben? Ehin les vare-savi jekhetani charakteristika?

Bizo les ehin kroki, save khelen savore. Leskro dikhiben šaj dikhas trebas he andro turecko kheliben, španělsko the pherdo aver. Ehin oda temperamentno kheliben.

So tumen pašunes užarel, pririchťinen tumen varekaj te kheel?

Vašoda hoj akana chudas te kheel, ta amaro peršo kheliben avela pro festivalos andro Hradec Králové, jekhetane la kapelaha Terne Čhave.

Phučelas e Veronika Kačová

LOStheULTRAMAR rozhýbe Brno, Reykjavík i Prahu

V pondělí 23. května odstartoval v Knihovně Jiřího Mahena v Brně rozsáhlý sociálně-umělecký projekt Be Part of LOStheULTRAMAR. Etablovaný mexický soubor Foco alAire ve spolupráci s iniciativou BPART do svého představení LOStheULTRAMAR zapojí obyvatele především z místní romské komunity z vyloučených lokalit, ale i majoritní Brňáky, a během července s nimi bude tři týdny připravovat open-air vystoupení. Vyvrcholením celého procesu bude 29. července tanečně-pohybový průvod od brněnské Káznice až na Moravské náměstí, který se odehraje v rámci multizánrového festivalu Meeting Brno a bude také součástí oficiálních oslav desíky diplomatických vztahů mezi Mexikem a Českou republikou.

Brněnská část projektu Be Part of LOStheULTRAMAR je pouze první etapou dvouletého cyklu. Hned v září odcestuje soubor společně s dalšími profesionálními performery z Česka a Islandu do Reykjavíku, kde budou pracovat s uprchlíky. Ve třetí fázi se v květnu 2023 profesionální ansámbl opět sejde, tentokrát v Praze, a bude ve spolupráci s festivalem Mezi ploty pracovat s lidmi trpícími duševním onemocněním. Stejně jako v Brně, i v Reykjavíku a Praze bude proces společné tvorby zakončen slavnostním uvedením představení.

„Zakončení projektu se pak po roce vrátí na Meeting Brno, kde proběhne mezinárodní konference zaměřená na výměnu a sdílení zkušeností z komunitní práce na třech různých místech a s různými cílovými skupinami. Průběh projektu a výsledky jednotlivých fází budeme sledovat ve spolupráci s antropology a věříme, že přineseme do této oblasti i nová hodnotná data, která mohou pomoci metodologii pro další obdobné projekty,“ dodává Michaela Kessler, spoluředitelka iniciativy BPART.

Dvouletý mezinárodní projekt, který stojí na spolupráci Česka, Islandu a Mexika, je majoritně financován z Fondů EHP a Norska, ale významně přispěly i národní rozpočty Města Brna, Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Státního fondu kultury.

Autorkou konceptu Be Part of LOStheULTRAMAR je Lenka Flory, spoluředitelka BPART a osobnost současného tance s mezinárodním renomé: „Pozitivní vliv umění na fyzické i duševní zdraví společnosti, specifické cílové skupiny či rozvoj dětí je předmětem řady studií a v západním světě se mu přikládá čím dál větší váha. Jsem přesvědčena, že umělecké komunitní projekty jsou jedním z důležitých pilířů občanské společnosti a uznávaným nástrojem na podporu jejího rozvoje. Mají potenciál aktivizovat diskriminované skupiny občanů, předcházet psychickým problémům u vyloučených lidí, napomáhat prevenci závislostí a kriminalitě, mohou být využity jako nástroj komunikace, inkluze a pocitu sou-

náležitosti. Ve své profesní historii jsem již pracovala s řadou různých cílových skupin v několika zemích a ze zkušenosti vím, že to opravdu funguje.“

Iniciativa BPART se specializuje na realizaci uměleckých komunitních projektů, a to zejména v mezinárodním a mezioborovém kontextu. Formálně navazuje na spolek založený v roce 1990 jako Společnost pro taneční a múzickou výchovu, ale posouvá jeho činnost dál, od kulturního vzdělávání a produkce k široké veřejnosti, vyloučeným skupinám, inkluzi a interdisciplinaritě.

„Naším cílem je poskytnout umění jako nástroj komunikace, vzájemného poznání a porozumění celému spektru cílových skupin, jako způsob, jak zviditelnit marginalizované skupiny, místa i fenomény. Chceme se posunout za hranice prostého obdivu živého umění k jeho opravdovému žití,“ shodují se Lenka Flory a Michaela Kessler.

Harmonogram projektu

23. 5. 2022
Zahájení projektu v Brně

7.–29. 7. 2022
Práce s romskou komunitou v Brně

3.–17. září 2022

Práce s uprchlíky v Reykjavíku

Květen 2023
Práce s lidmi s duševním onemocněním v Praze

Červenec 2023
Závěrečná konference v Brně

LOStheULTRAMAR

LOStheULTRAMAR („ti ze zámoří“) je tanečně-pohybové představení, které prostřednictvím jednoduchého průvodu, živé hudby,

minimalizovaného pohybu a do detailu zpracovaného výrazu tváře obnovuje ducha lidského společenství. Jeho protagonisté v sobě snoubí zdánlivě protichůdné rysy, extrémní nejistotu a nesnesitelnou zdvořilost. Představují odcizenost člověka, důsledek novodobých dějin a digitálního věku, která koexistuje s přetrvávajícím stádním a primitivním sebevědomím každého z nás. Když průvod potkáte, je těžké přijít na to, jak se vlastně cítíte, zda se bavíte, jste rozpačití nebo máte chuť se přidat... Původně osmičlenné procesí LOStheULTRAMAR se tentokrát rozroste o profesionální performery z Česka a Islandu a zejména o vás o všechny, o členy minorit i majorit, a vyše tak ještě intenzivnější zprávu o tom, že cizincem se člověk může cítit i ve svém vlastním městě a o tom, jak absurdní to je.

Foco alAire

Foco alAire má zásadní postavení v současném panoramatu scé-

nických umění v Mexiku s řadou ocenění doma i v zahraničí: Chilango-FMX Award, National Choreography Award, National Dance Prize INBA-UAM-UNAM, Virginia Fábregas Award, Honorary Mention-Buenos Aires International Festival. Práce souboru byla prezentována v mnoha zemích po celém světě (Kolumbie, Japonsko, Argentina, Mexiko, Austrálie, Ev-

ropa). Jejich evropské turné 2018–22 zahrnuje Sziget Festival Buda-
pešť (HU), festival Aurillac (FR),
Tanzmesse Dusseldorf (DE), festi-
valy KoresponDance a Tanec Pra-
ha (CZ), CloseUp festival Crema
(IT), Inspirace v Moskvě (RU),
Onze Bouge v Paříži (FR), Bir-
mingham International Dance Fe-
stival (UK) a mnoho dalších.

TZBPART z.s.

**muzeum
romské
kultury** **podcast**

m r k

rommuz.cz/podcasty

Hodonín u Kunštátu.
Památník holokaustu
Romů a Sintů na Moravě

výstava
1/4 – 31/10
2022

**Lidická
tragédie**

Tento rok je to 80 let od vypálení etnické obce Lidice nacisty. Výstava přibližuje nejenom nechalé známé datum 10. 6. 1942, kdy došlo k zničení obce, ale také poválečný vývoj Lidic a po současnost. Lidická tragédie se stala symbolem utrpení nevinného civilního obyvatelstva nejen na našem území, ale po celém světě.

m r k muzeum romské kultury

rommuz.cz

NÁRODNÍ MUZEUM **m r k** muzeum romské kultury

Výstava Muzea romské kultury ze sbírky výtvarného umění
Exhibition of the Museum of Romani Culture from the Collection of Fine art

Kurátorky Curated by
Petra Hanáková, Emilia Rigová

Výstava Exhibition Výs
m Otevřená cesta The R
sta The Road is Open Pl
n Phundrado Drom Ote
Od 3.6.2022 From 3.6.2

Národní muzeum
Národního muzea
Kinského zahrada 98
Praha 5

www.nm.cz
www.rommuz.cz

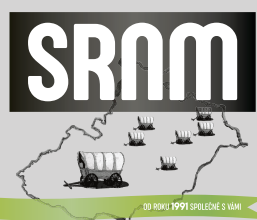
Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²
Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Adresa redakce Romano hangos
a Společenství Romů na Moravě

Cejl 460/35, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35,
Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2022 je 300 Kč

Hodonín u Kunštátu.
Památník holokaustu
Romů a Sintů na Moravě

**Muzejní noc v Hodoníně
u Kunštátu**

4. 6. 2022

18 h
komentovaná prohlídka
expozice Tábor Hodonín u
Kunštátu: Průsečík tragických
osudů 1940–1950. Střední
Evropa

20.30 h
promítání dokumentárního
filmu Lety

21.30 h
beseda s Renatou Berkyovou
(režisérka, scenáristka filmu
Lety)

22 h
noční komentovaná prohlídka
areálu památníku

Celý program je ZDARMA.

m r k muzeum romské kultury

Památník holokaustu
Romů a Sintů na Moravě
Hodonín u Kunštátu 76
679 75 Hodonín

MINISTERSTVO
KULTURY

LIDICE rommuz.cz

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanohangos@gmail.com; Alica Heráková, Tomáš Ščuka. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.

Redakční rada: Roman Čonka, Prešov; Alica Heráková, Brno; Drahomír Radek Horváth, Děčín; Ivona Parčiová, Brno; Barbora Antonová, Brno; Margita Racová, Brno.

Adresa redakce: Cejl 460/35, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanohangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srnm.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.